

K

SVD KULTUR

Nr 42, 26 okt-1 nov 2008

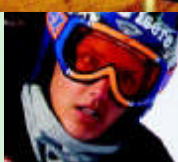

Lagrad

Nya livsmönster får
allt fler att spara sina
prylar och möbler
i hyrlager sid 10-15

ERIC ERICSON satte
Sverige på körkartan
sid 24

Skidåkning på hög
nivå i **VAL D'ISÈRE**
sid 27

JACOB PALMSTIERNA
visar nya sidor
sid 6

TONY IRSTADS släkting skulle flytta till mindre och bad Tony om hjälp. "Hon orkade hon inte gå igenom allt skräp utan valde att skjuta upp den processen på obestämd tid", säger han. Det gällde särskilt de där sakerna som hennes före detta man lämnat efter sig. Han som tog sitt liv för 20 år sedan. Så Tony hjälpte henne att skaffa ett förråd. "Visserligen är det inget besvär, men jag räknar med att det blir jobb när det väl är dags att avveckla förrådet. Så det ligger i bakhuvudet någonstans som ett löfte om framtida åker som måste göras."

FÖRRÅDSINDUSTRIN BLOMSTRAR i Sverige. Med mer och mer prylar, ökad trångboddhet och en osäkerhetens kultur där vi allt oftare förändrar våra liv behöver vi STUVA UN DAN. För slänga är svårt – sakerna där i förrådet är en del av oss.

TEXT: DAN HALLEMAR FOTO: PATRIK LUNDIN

LAGERLIV

Det var skilsmässan som fick Michael Fogelberg att skaffa ett 27 kvadratmeter stort förråd på Shurgard i Danderyd. Det var inte en tid att fatta några beslut, snarare en tid att skjuta upp dem. Att ställa in dem i ett av de största förråden, närmast utgången på Shurgard, verkade som en utmärkt idé. Och nu när han har fått det där förrådet är det svårt att lämna det. Det är inte lätt att få så stora förråd så nära utgången, säger han.

Jag tänker att han ska ha saker som är hyfsat värdefulla därinne. Förrådet kostar ändå 4000 i månaden. Men det första jag ser är en åtta meter lång vattenslang som hänger ut ur en knölig papplåda. Hela ena väggen är täckt av flyttkartonger utan märkning. Några matsalsstolar, ett par barncyklar, golf-

klubbarna åker in och ut, och där står också farfars gamla soffa som "vi tänkte renovera".

Han säger "vi" för han har träffat en tjej, som han säger. De ska flytta ihop. Hon har ett hus, han har ett, de har köpt ett tillsammans som måste byggas ut. Han kommer att ha förråd resten av livet, tror han. Kanske ett mindre så småningom, när han tar tag i allt och säljer och kastar.

Michael Fogelberg är ingen vanlig förrådshyrare. Han tog en av de största aktörerna, Shurgard, från USA till Europa och sedan vidare till Sverige. 1995 öppnade Michael Fogelberg det första europeiska Shurgardkomplexet i Belgien. Tre år senare, i maj 1998 introducerade de det nästan okända fenomenet hyrlager i Sverige med hel-

25

nya anläggningar har byggts i och runt Stockholm de senaste tio åren.

sidesannonser i Dagens Nyheter. Annonser visade en bild på en familj med hela sitt bohag utanför huset och texten "Hur botar man utrymmesbrist?".

600 intresserade hörde av sig de första veckorna. Man hade uppenbarligen öppnat en ventil i sekelskiftets Sverige. Sedan dess har utrymmesbrist blivit en nästan lika använd tvåtusentalsutsaga som tidsbrist. Inte sällan sitter de ihop. "Jag köper mig tid", säger en kvinna som hyr ett förråd för att förvara sina bortgångna svärföräldrars saker, liksom sin sons eftersom han är "mellan boenden".

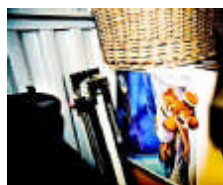
25 nya förrådsanläggningar har byggts i Stockholmstrakten de senaste tio åren. Michael Fogelberg, som har lämnat Shurgard för att starta det ➔

📍 Första lagret öppnade 1964 i USA

I USA har man kunnat förvara sina saker hos flyttfirmor sedan 1850-talet. Men då höll flyttbolagen i nycklarna. När bilar började dyka upp på 1920-talet erbjöd Trachtes byggnadsfirma garage för "bilar utan hem".

Det dröjde till 1960-talet innan selfstorage (hyrlager) dök upp som egen bransch där kunderna höll i nycklarna. 1964 öppnade Russ Williams och styvsonen Bob Munn det första hyrlagret i Texas. Det fick det namnet "A1 U-store-it U-lock-it U-carry the key".

I dag finns 60 hyrlager i Sverige. Shurgard är den största svenska aktören. Deras tillväxt har varit konstant sedan de öppnade sin första lokal i Kungens kurva i Stockholm 1998. Omsättningen har mer än dubblats på de sex senaste åren.

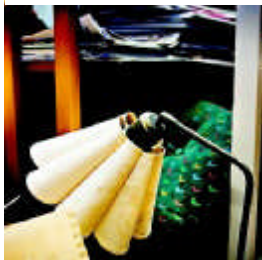
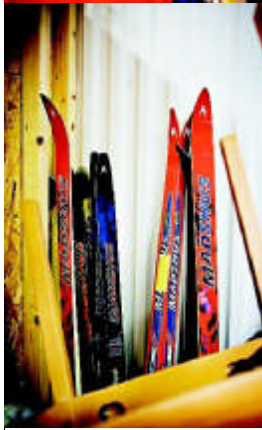

År 2000 hade Shurgard elva anläggningar, idag har de 27. Det kommande året räknar de med att öppna fyra nya, alla i Stockholmstrakten.

Enligt riskkapitalfirman Smedviq är en hyrlageranläggning efter fem år värd

två-tre gånger så mycket som det kostade att starta den.

Sverige är ett av de länder i Europa där befolkningen snabbast tagit till sig idén. I en undersökning sa hälften av svenskar i storstäderna att de kände till fenomenet.

LISBETH REIDER FORS målade porslin som en hobby. Nu står porslinsugnen i ett förråd tillsammans med en skinnsöffa, ett soffbord och sex vitrinskåp. För tre år sedan träffade Lisbeth Stig. Lisbeths man var sjuk och dog 2007. När Lisbeth hittade ett förråd för sina saker kunde hon flytta till Stig på heltid. Stig bor på en gård som varit i hans familj sedan 1932. Där fanns så mycket saker att skinnsöffan inte fick plats. "Menelefanterna tog jag med mig", säger hon. Hon har 3100 elefantprylar. Vitrinskåpen är till för dem. Nu har hon bestämt i vilket rum skåpen ska stå.

En motstridig KÄNSLA av att vilja BEHÅLLA och slänga

➤ egna förrådsföretaget Selstor, uppskattar att det kommer att finnas minst hundra om tio år. Samtidigt börjar en mängd förrådsanläggningar öppna också i mindre städer, i Falkenberg, Trollhättan, Skövde och Varberg. Platser där man förut löste sådant här genom att låna någons lada eller ut-hus. Utrymmesbristen sprider sig.

I föregångslandet USA omsätter förrådsbranschen mer än hela nöjesindustrin i Hollywood. Var tionde ame-

rikan har ett förråd utanför sitt hem. Det skulle motsvara tusen förrådsanläggningar i Sverige. Så många anläggningar kommer vi inte att få se här, menar Shurgards vd Stefan Nilsson. Men hälften är inte omöjligt på lång sikt.

Det finns många orsaker till den starka tillväxten. Den vanligaste tanken är att vi skaffar oss mer och mer prylar. Och det är en förklaring, men inte den enda. Michael Fogelberg hävdar

att det beror lika mycket på att vi förändrar våra liv allt oftare.

Han placerar in självförrådsboomen i samma fack som manpowerkulturen. Företag och folk som vill ha korta jobb, ett tag och sedan göra något annat. En osäkerhetens kultur, lika mycket som en samlandets eller handlandet. Att man inte vill slå sig till ro, som generationerna före har gjort. I den nyligen utkomna boken

Nextopia kallar professorn i företags-ekonomi Micael Dahlén fenomenet för förväntningssamhället, där vi rusar mot nästa jobb, nästa sak.

14 procent av hushållen i Stockholm flyttar varje år. Och då är inte andra- och tredjehandsuthyrningar medräknade. Förråd har dessutom visat sig vara beroendeframkallande. De som hyr förråd tenderar att göra det under längre tid,

– När man lärt sig bekvämligheten, säger Stefan Nilsson på Shurgard.

Det var kombinationen mellan allt fler prylar och allt fler förändringar som Shurgard började kanalisera 1998 i Sverige. I en snabbt föränderlig värld, och i ett föränderligt liv, kan saker stå för något stabilt, för värderingar och trygghet, menar Karin M.

FAMILJEN SJÖBECK-PATRICKSON "Någonstans därinne ligger Springsteens Bom to run från 1974", säger Michael Patrickson. På vinyl. Därinne står också en uppstoppad lom med bandage runt halsen. Nina Sjöbeck-Patricksons morfar sköt dennågonstans i trakterna kring Älvkarleby. "Den har varit på väg till sopen många gånger", säger Nina och tillägger: "Jag är den känsliga i familjen". Familjen håller på att bygga ett nytt hus på en hästgård. De bor i ett litet nu under tiden. Och prylar från 25 år ligger i förrådet. "Man vänjer sig vid att inte komma ihåg grejor", säger Nina. "Vi köper nytt", säger Michael.

Ekström, professor på Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, som forskat om samlade. Föremål kan representera minnen och drömmar. -Nostalg blir tydligare i en turbulent värld, säger hon.

Vi sparar på saker eftersom vi investerar så mycket av vår egen identitet i dem, menar sociologen Marcus Persson som skrivit en avhandling om människors relationer till saker.

-På samma sätt som vi speglar oss i andra individer, så speglar vi oss i ting, säger han.

Vi blir dem vi är först i relation till andra, både människor och ting.

-Saker har ofta behandlats som identitets- eller statusmarkörer, men vad som sällan diskuteras är att de också är identitetsskapande. Och sin iden-

Saker har ofta behandlats som identitets- eller statusmarkörer, men vad som sällan diskuteras är att de också är identitetsskapande. Och sin identitet gör man sig ju inte helt lättvindligt av med.

Marcus Persson
Sociolog

titet gör man sig ju inte helt lättvindligt av med, säger Marcus Persson.

Sakerna där i förrådet är också du.

Lisbeth Reiderfors träffade bonden Stig för tre år sedan. Han hade bott på sin gård i 25 år. Innan dess hade hans föräldrar, och hans farfar bott där. Det var deras gård sedan 1932. Saker hade sparats, ärvts och köpts i över 70 år.

-Det är saker som jag räknar med att vi ska kunna byta ut efterhand, säger Lisbeth Reiderfors.

Hon är säker på att hon vill ha in sina egna saker i det nya gemensamma hemmet och inte bara ta över hans gamla samlade liv. Men ännu står de i ett förråd.

-Det gör lite ont att ta bort det gamla, inte för mig kanske, men för honom, säger hon.

14

procent av hushållen i Stockholm flyttar varje år. Då är inte alla andra- och tredjehandsflyttningar inräknade.

Karin M. Ekström tror att ting alltid spelat en betydelsefull roll i våra liv, men antalet saker har ökat. Den ökade välfärden har också gjort att vi kan byta ut sakerna oftare.

-Du kan inte ana vad man samlar på sig på 25 år, säger Nina Sjöbeck-Patrickson, som förvarar delar av sitt hem tillfälligt i ett förråd medan hon och familjen bygger ett nytt hus på en hästgård.

Men är det något som de flesta kan ana är det kanske precis just det. Och, erkänner Nina Sjöbeck-Patrickson lite skamset, visst har de passat på att köpa några nya möbler medan de gamla stått i förrådet.

Marcus Persson menar att vi tränas i dag mer än någonsin tidigare att konsumera, värdera och "knyta"

Fakta

Tillfälliga lager vanligt vid jul

En tredjedel av förråds kunderna genomför en flyttning av något slag, en tredjedel är sådana som har ont om utrymme och en tredjedel är företag.

Bland företagen märks ofta sådana som behöver lager av olika slag, också säsongsbetonade.

Före jul brukar många tillfälliga lager dyka upp.

Ett av de senaste fenomenen inom hyrlager är människor som hemstagar sina lägenheter, och under tiden förvarar sakerna i ett förråd.

an" till materiella ting. Tingen blir allt viktigare för oss som relationspartners.

Bo Christer Anderssons möbler på Kopparlundens förrådshotell i Västerås står där som en rest från ett annat liv. På sätt och vis betalar han 550 kronor i månaden för att kunna välja bort prylarna för något annat. Men utan att göra sig av med dem. Det började med att han flyttade till en husvagn vid Mälarens strand. Det här blir hans fjärde vinter i husvagnen. För fyra år sedan "knakade de en stund med frugan", de bodde i en lägenhet i Märsta utanför Stockholm. Hon flyttade till sin syrra. Han gjorde sig av med lägenheten och flyttade till husvagnen på Johannesbergs camping, för att kunna sätta fötterna i gröngräset och vara del av en stor familj, förklarar han.

Nästan ingenting av det han ägde

fick plats i husvagnen. Prylarna från det gamla livet och lägenheten hamnade i ett litet förråd. De lappade ihop sitt förhållande och hon flyttade in i husvagnen. Nu har han flyttat till en annan camping, men prylarna står kvar i förrådet. Kanske blir de kvar för alltid.

– Det är väl lite som nostalgi lite tavlor och sådant, grejer från när ungarna var små, möbler är det inte så mycket kvar, jag vet inte om det slängs om ett år, säger Bo Christer.

En undersökning som Shurgard gjorde för några år sedan visade att 10 procent av de som lämnade sitt förråd slängde allt de hade i det. På en skylt vid Selstors anläggning i Åkersberga kan man läsa: "Selstor har inte möjlighet att ta hand om sopor, möbler etc". Frågan är inte ovanlig. Man blir stående framför prylarna i förrådet med

46

procent av alla hushåll i Sverige är ensamhushåll. Många av dessa har ont om utrymme.

tanken: släng, släng och bli fri. Carl Waern på Humlans minilager, som var först i Sverige med hyrlager på 1980-talet, berättar att det är vanligt att folk ber att få låna företagets container när de tömmer förrådet och sedan lämnar platsen i en tom bil.

Man sparar, skjuter upp, och tar tag i det, och, och man orkar, slänger. Många beskriver det som en lättnad när det väl är gjort. Det är en känsla som till och med förrådsentreprenören Michael Fogelberg kan känna igen.

– Det är klart att jag känner att jag borde göra mig av med allt, samtidigt är det väldigt svårt.

En motstridig känsla som han inte är ensam om. Och som allt fler delar i allt fler förrådshangarer runt om i landet.

kultur@svd.se

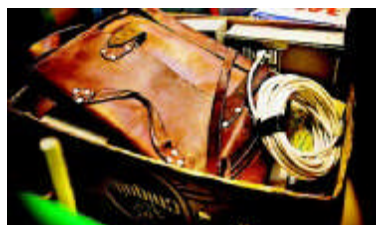
Lokal företeelse

Enligt SCB, Statistiska centralbyrån, är 46 procent av alla hushåll i Sverige ensamhushåll. Många, särskilt i storstäderna, har god ekonomi men ont om utrymme. När Selstor skulle starta gjorde de en undersökning som visade att 22 procent av

stockholmarna är trångbodda. Dessutom flyttar 14 procent av hushållen i Stockholm varje år.

Hyrlager är en mycket lokal företeelse. Oftast är fyra av fem kunder från närområdet. Kunderna reser inte gärna

längre än sex kilometer och helst inte mer än tre. Hyrlageranläggningarna är också koncentrerade till de storstäder. Atlanta i USA har till exempel 1 000 anläggningar för sina fyra miljoner invånare.

Inte tillåtet i förrådet

- Förvara brandfarliga eller miljöfarliga ämnen.
- Förvara färskvaror (mat, frukt, andra födoämnen)
- Ha levande djur.
- Driva affärsmässig verksamhet.
- Bosätta sig.
- Utan tillstånd ställa upp fordon.

MICHAEL FOGELBERG är vd för det nystartade företaget Selstor. Han tog Shurgard till Sverige 1998. I år öppnade hans nya företag sin första förrådsanläggning i Åkersberga. När han skilde sig för två år sedan skaffade han ett 27 kvadratmeter stort förråd på Shurgard, i Danderyd, kanske mest för att han inte hade kraft att ta tag i alla saker – bestämma vad han skulle behålla, och vad han skulle ha kvar. Snickarbyrån med alla smålådorna fanns i huset han en gång köpte. "Den är bra att ha, man kan ha skruv i den", säger han. Nu har han köpt ett nytt hus, träffat en ny tjej, och de ska bygga ut. När de har gjort det är det tänkt att snickarbyrån ska få plats.